

GARCIA EDO, VICENT: *Els privilegis de Morella (1225-1395): Edició crítica*, Publicacions de la Universitat Jaume I, 2025, 492 pp., edició limitada en tapa amb sobrecoberta, numerada a mà

Fruit de més de vint-i-cinc anys de recerca pacient i minuciosa, *Els privilegis de Morella* és una obra que combina la passió per la història amb un rigor filològic i documental excepcional. Garcia Edo esdevé gairebé un detectiu: a partir dels arxius cremats durant les guerres carlistes i dels fragments dispersos o mal conservats, aconsegueix recompondre un autèntic trencaclosques documental que restitueix la memòria medieval de Morella.

Els privilegis de Morella van ser destruïts el 1840, junt amb la resta de l'arxiu, durant la Primera Guerra Carlista. Ara el *Llibre de Privilegis* ha tornat a Morella, però en un format ben diferent del que tenien els vells manuscrits originals, escrits sobre uns preciosos fulls de pergamí. Ara estan sobre un paper amb molt de cos i una edició cuidada, que conté molts més privilegis reials dels que hi havia en èpoques passades, ja que s'han pogut recuperar tots els que hi figuraven i, també, prou d'altres que, per diverses raons, no s'havien copiat en els llibres esmentats.

El llibre pesa 3,300 kg, i conté 232 documents, començant per la delimitació del bisbat de Tortosa, de l'any 1225 (del qual se celebra el 800 Aniversari) i acabant amb un document de 1395, sobre l'establiment del pes públic a Catí.

Aquest període de temps es correspon amb els regnats de Jaume I, Pere el Gran, Alfons el Lliberal, Jaume II, Alfons el Benigne, Pere el Cerimoniós i Joan I. Coincideix amb el període de temps que abasten els vells llibres de privilegis, coneguts únicament per uns índexs del segle XVI que registraven breument tots els documents.

El volum ofereix una edició crítica dels documents datats entre 1225 i 1395, que recullen els drets, concessions i privilegis atorgats a la vila. Cartes de poblament, ordenances municipals, sentències judicials i documents eclesiàs-

tics, en llatí i en llengua vulgar, són presentats amb transcripcions i anotacions que n'aclareixen el sentit i el context.

L'estructura del llibre reflecteix aquesta voluntat de reconstrucció. Una magnífica presentació de Julià Pastor, un pròleg que introdueix la importància de Morella com a primera vila reial del Regne de València. A continuació, s'analitzen la carta de poblament de 1233 i el Dret General de Morella, que permeten entendre el pas del Fur de Sepúlveda i Extremadura al de Saragossa i, finalment, l'adopció del Fur de València. Un capítol específic tracta els mercats i les fires (1239-1381) i se n'aborda la regulació, ubicació i ampliació al llarg del segle XIV. El llibre culmina amb la reconstrucció del *Liber Privilegiorum Consilii Morelle*, presentat en edició crítica.

La qualitat de l'edició es veu reforçada per les reproduccions fotogràfiques dels arxius de Pasqual, que permeten al lector contemplar els originals amb gran claredat i aporten un valor afegit d'autenticitat i bellesa. Destaquem també el disseny sobri del volum.

En conjunt, *Els privilegis de Morella* no sols facilita l'estudi de la vida social, política i econòmica de la vila medieval, sinó que ofereix també un testimoni de la consolidació de les institucions municipals i dels drets locals en el marc de l'expansió del Regne de València. Amb aquesta obra, García Edo deixa una referència imprescindible per a la historiografia valenciana i un exemple de recerca perseverant, capaç de rescatar la memòria del foc i del temps.

Cal destacar que aquesta edició és fruit d'un treball minuciós i constant en nombrosos arxius, en especial l'Arxiu de la Corona d'Aragó, on l'autor ha sabut localitzar i interpretar les peces necessàries per a aquesta reconstrucció monumental.

La singularitat de García Edo rau en la seua capacitat d'entrellaçar el dret valencià amb la història, combinant l'anàlisi jurídica dels furs i privilegis amb una visió historicista que restitueix el context polític i social de la Morella medieval.

Aprofitem l'avinentsa per felicitar l'equip editorial de la Universitat Jaume I, els col·laboradors morellans que han fet possible el volum i, sobretot, l'autor, hereu de l'escola d'Arcadi García, que sap combinar estudis jurídics i

historiografia. En aquest magnífic moment de jubilació acadèmica, celebrem el llegat d'aquesta obra i expressem el desig de veure un segon volum que reculla la documentació conservada a partir de l'any 1396.

Finalment, cal apuntar que, el 3 de juliol de 2026, el llibre de Garcia Edo ha rebut el guardó de la Xarxa Universitària Joan Lluís Vives a la millor edició de 2025, una distinció que no sols confirma la nostra valoració del volum, sinó que també consagra una obra modèlica pel rigor de la recerca, la solidesa historiogràfica i l'excel·lència de la seua realització editorial, assegurada pel Servei de Publicacions de la Universitat Jaume I, qualitats que la projecten com una obra de referència del patrimoni historiogràfic valencià.

JOAQUIM DOLZ-MESTRE
Université de Genève
joaquim.dolz-estre@unige.ch
ORCID: 0000-0003-1488-0240